

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Алиназарова Муҳаббат Раҳматназаровна дар мавзуи «Методикаи оморасозии мутахассисони ояндаи биология бо истифода аз технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.10. Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ), 5.3.10.5. Назария ва технологияи таълими биология.

1. Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсия пешниҳодгардида аз ҷиҳати муҳтаво ва самти асосӣ пурра ба талаботи шиносномаи ихтисоси 5.3.10. Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ), 5.3.10.5. Назария ва технологияи таълими биология мувофиқат менамояд. Зимнан, натиҷаҳои тадқиқот бо меъёрҳои феҳристи ихтисосҳо, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои додани дараҷа ва унвони илмӣ муқаррар гардидаанд ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудаанд, ҳамоҳанг мебошанд.

2. Мубрами мавзу тадқиқот. Дар шароити рушди босуръати ҷомеаи иттилоотӣ ва густариши раванди рақамикунонӣ, истифодаи технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ ҳамчун яке аз омилҳои муҳими такмили низоми маориф аҳаммияти хоса касб намудааст. Татбиқи васеи воситаҳои рақамӣ дар фаъолияти таълимӣ ба баланд бардоштани самаранокии омӯзиш, рушди салоҳиятҳои касбӣ ва оморасозии рақобатпазири мутахассисони соҳаи педагогика мусоидат менамояд. Дар ин замина, ташаккули дониш, малака ва маҳорати истифодаи технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ барои омӯзгори муосир ҳамчун талаботи муҳими касбӣ ва ҷузъи таркибии фаъолияти педагогӣ арзёбӣ мегардад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рақамикунонии соҳаи маориф ҳамчун яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ эътироф гардида, барои рушди низоми таҳсилот ва мутобиқ намудани он ба талаботи ҷомеаи муосир тадбирҳои муҳиму пайгирона амалӣ мешаванд. Дар Паёмҳои худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Асосгузори сулҳу ваҳдати

миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пайваста таъкид менамоянд, ки рушди илму маориф, баланд бардоштани сатҳи касбияти омӯзгорон ва ҷорӣ намудани технологияҳои навин заминаи асосии пешрафти устувори кишвар ва ташаккули иқтидори зеҳнии миллат ба ҳисоб меравад. Аз ин рӯ, таҳқиқи масъалаҳои марбут ба истифодаи технологияҳои рақамӣ ва такмили омодагии касбии омӯзгорон дар шароити рақамикунонии соҳаи маориф аҳаммияти баланди илмӣ ва амалӣ дорад.

3. Дараҷаи наwgонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуқтаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мегардад. Навгонии илмии диссертатсияи пешниҳодшуда дар он ифода меёбад, ки бори аввал дар доираи ихтисоси 5.3.10 – Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ), 5.3.10.5 – Назария ва технологияи таълими биология масъалаи оmodасозии мутахассисони ояндаи биология барои истифодаи ТИК дар фаъолияти касбӣ ба таври комплексӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Муаллиф шароитҳои педагогии таъминкунандаи самаранокии оmodасозии омӯзгорони ояндаи фанни биологияро барои истифодаи ТИК аз ҷиҳати назариявӣ асоснок намуда, механизми татбиқи технологияҳои рақамиро дар раванди таълим пешниҳод кардааст.

4. Навгонии илмии тадқиқот: Бори нахуст методикаи оmodасозии омӯзгорони ояндаи фанни биология дар асоси истифодаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ аз ҷиҳати назариявӣ асоснок ва таҳия гардидааст, ки он ба рушди салоҳиятҳои касбӣ, педагогӣ ва иттилоотии донишҷӯён равона шудааст.

– Раванди оmodасозии омӯзгорони ояндаи фанни биология бо истифода аз технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ аз нуқтаи назари моҳият, сохтор, хусусиятҳои хос, самтҳои татбиқ ва мундариҷаи таълим мавриди омӯзиши илмӣ қарор гирифта, ҷанбаҳои асосии он мушаххас карда шудаанд.

– Таҳқиқоти анҷомёфта имкон дод, ки мундариҷа, сохтор ва самтҳои муҳими оmodагии касбии омӯзгорони ояндаи фанни биология дар шароити рақамикунонии таҳсилот ба таври мукамал таҳлил карда шаванд. Дар натиҷа нақш ва имкониятҳои педагогии технологияҳои

иттилоотию коммуникатсионӣ дар ташаккули омодагии касбии омӯзгор муайян гардиданд.

– Самтҳои асосии истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар фаъолияти таълимии омӯзгорони фанни биология муайян ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок карда шудаанд. Ба ин самтҳо истифодаи озмоишгоҳҳои виртуалӣ ва рақамӣ, захираҳои электронии таълимӣ, воситаҳои мултимедиявӣ, муҳитҳои интерактивии омӯзиш ва платформаҳои муосири таълимӣ дохил мешаванд.

Муайян карда шудааст, ки омодагии омӯзгорони ояндаи фанни биология барои истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ аз се ҷузъи ба ҳам алоқаманд иборат мебошад:

- **ҷузъи ангежавию арзишӣ** – ташаккули муносибати мусбат ба фаъолияти касбӣ, ҳавасмандӣ нисбат ба истифодаи технологияҳои рақамӣ ва дарки аҳаммияти онҳо дар таълим;
- **ҷузъи маърифатӣ-назариявӣ** – азхуд намудани донишҳо оид ба технологияҳои муосири рақамӣ, имкониятҳои дидактикӣ ва хусусиятҳои татбиқи онҳо дар фаъолияти педагогӣ;
- **ҷузъи амалию фаъолиятӣ** – соҳиб шудан ба малака ва маҳорати истифодаи самараноки воситаҳои рақамӣ дар банақшагирӣ, ташкил ва татбиқи раванди таълим.

Ба андешаи мо нуктаҳои мазкур саҳми шахсии муҳаққиқро дар рушди назария ва амалияи омодасозии омӯзгорони ояндаи фанни биология дар шароити рақамикунории таҳсилот инъикос намуда, дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ мебошанд.

5.Нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшуда, ки аз ҷониби муаллифи рисола асоснок гардидаанд, чунин арзёбӣ мешаванд:

Заминаҳои назариявӣ ва методологии истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар омодасозии омӯзгорони ояндаи фанни биология мавриди таҳқиқ қарор гирифта, нақши онҳо дар рушди салоҳиятҳои касбӣ ва педагогии донишҷӯён асоснок карда шудааст.

– Моҳият, таркиб ва меъёрҳои муайянкунандаи сатҳи омодагии омӯзгорони ояндаи фанни биология барои истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар фаъолияти таълимӣ мушаххас

гардида, унсурҳои асосии он, аз ҷумла дониш, малака, маҳорат ва ангеваи касбӣ муайян карда шудаанд.

– Маҷмӯи шароитҳои педагогӣ пешниҳод гардидааст, ки истифодаи самараноки технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсиониро дар раванди омодаسازی касбии омӯзгорони оянда таъмин менамоянд. Ба ин шароитҳо ворид намудани технологияҳои рақамӣ ба мундариҷаи таълим, баланд бардоштани фаъолнокӣ ва ҳавасмандии донишҷӯён, инчунин ташаккули салоҳияти рақамии онҳо дохил мешаванд.

– Модели сохторию функционалии омодаسازی омӯзгорони ояндаи фанни биология бо истифода аз технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ таҳия шудааст, ки қисматҳои ҳадафӣ, мундариҷавӣ, технологӣ ва арзёбикунандаи раванди таълимро дар бар мегирад.

– Дар асоси натиҷаҳои озмоиши педагогӣ самаранокии истифодаи мунтазами технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар баланд бардоштани сатҳи омодагии касбии донишҷӯёни ихтисоси биология ба таври таҷрибавӣ исбот гардидааст.

– Тавсияҳои методӣ оид ба татбиқи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар раванди таълими фанҳои биологӣ таҳия гардидаанд, ки ба беҳтар намудани сифати таълим, рушди малакаҳои рақамӣ ва тақвияти фаъолияти инноватсионии омӯзгорони оянда мусоидат менамоянд.

6. Дарҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот

Ба андешаи мо дарҷаи эътимоднокӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомдодашуда дар сатҳи зарурии илмӣ таъмин гардидааст. Натиҷаҳои бадастомада ба риояи принципҳои илмӣ, воқеъбинӣ, низомнокӣ ва санҷишпазирии маълумоти таҳқиқотӣ таъям намуда, бо мақсад, вазифаҳо, объект ва предмети таҳқиқот мутобиқати комил доранд.

Эътимоднокии натиҷаҳо ҳамчунин тавассути истифодаи маҷмӯи усулҳои муосири таҳқиқотӣ таъмин шудааст. Дар раванди таҳқиқот усулҳои назариявӣ, таҷрибавӣ-педагогӣ, муқоисавӣ, ташхисӣ, таҳлилӣ ва омӯрӣ ба таври ҳамгиро ва мутақобилан пуркунанда истифода

гардидаанд, ки онҳо барои дарёфти натиҷаҳои объективӣ ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок замина фароҳам овардаанд.

Ҳамзамон, натиҷаҳои таҳқиқот дар ҷараёни озмоиши педагогӣ мавриди санҷиш қарор гирифта, самаранокӣ ва устувории онҳо бо роҳи муқоисаи нишондиҳандаҳои марҳилаҳои гуногуни таҷрибавӣ тасдиқ шудааст. Таҳлили омории маълумотҳои бадастомада дурустӣ ва боэътимодии хулосаҳои пешниҳодшударо таъмин намуда, имконияти истифодаи амалии онҳоро дар низоми омодаسازیи омӯзгорони ояндаи фанни биология асоснок менамояд.

7. Сохтори диссертатсия. Натиҷаҳои кори таҳқиқоти илмии муаллиф дар 12 нашрия ба таъб расидаанд, ки аз онҳо 4 адад мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардида, 7-то мақолаи илмӣ дар нашриҳои дигар чоп шуданд.

Сохтори диссертатсия аз муқаддима, тавсифи умумии тадқиқот, се боби асосӣ, хулосаҳо бо зербахши тавсияҳо оид ба татбиқи амалӣ, рӯйхати адабиёт ва зербахши интишорот вобаста ба мавзӯи таҳқиқот иборат мебошад. Ҳуҷҷати ниҳой 250 саҳифаи матни компютерӣ буда, бо истифода аз барномаи офисии Microsoft Word тартиб дода шудааст. Диссертатсия дорои 15 ҷадвал, 10 расм, 32 расм-амсила ва 9 диаграмма мебошад. Рақамгузориҳои ҷадвалҳо ва расмҳо дар ҳамаи ҷойҳо ягона ва пайваستا нигоҳ дошта шудааст. Рӯйхати адабиёт 161 манбаъро дар бар мегирад.

Боби 1. Асосҳои назариявӣ илмӣ истифодаи технологияҳои иттилоотӣ -коммуникатсионӣ дар низоми таҳсилоти олии касбӣ.

1.1 Заминаҳои назариявӣ ташаккули салоҳиятмандии иттилоотии донишҷӯёни ихтисосҳои биологӣ дар шароити муҳити таълимии рақамӣ унвон гирифтааст. 1.2. Хусусиятҳои истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар низоми таҳсилоти олии педагогӣ дар шароити рушди муносири Ҷумҳурии Тоҷикистон. Боби 2. Баланд бардоштани самаранокӣ ва механизмҳои ҷорӣ намудани технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар низоми таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон. 2.1. Амсилаи баланд бардоштани

сифати таълим бо истифодаи технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ дар низоми таҳсилоти олии педагогии Ҷумҳурии Тоҷикистон. 2.2. Татбиқи амсилаи оmodасозии омӯзгорони ояндаи фанни биология дар низоми таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Боби 3. Натиҷаҳои ҷорӣ намудани шаклҳо ва усулҳои ташкили раванди таълим бо истифодаи технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ дар машғулиятҳои биология дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон. 3.1. Ташаккули оmodагии технологӣ дар донишҷӯён тавассути ТИК дар раванди таълимии фанни биология. 3.2. Таҳлил ва арзёбии натиҷаҳои таҷрибаи педагогӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ маълумот оварда шудааст. **Аҳамияти илмӣ**, назариявӣ ва амалии тадқиқот аз он иборат аст, ки шароитҳои маърифатӣ, шахсӣ ва коммуникатсионии коркардшуда имкониятҳои воқеии густариши шароити педагогии ҷорӣ намудани ТИК –ро дар раванди таълиму тарбияи МТМУ-ҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон фароҳам меоранд. Механизмҳо ва технологияҳо бо мақсади беҳтар намудани шароити педагогии татбиқи ТИК дар раванди таълиму тарбияи хонандагон МТМУ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври таҷрибавӣ дар рафти озмоишҳо ва ҷорӣ карда шуданд.

Маводҳое, ки мавриди коркард қарор гирифтааст, барои тақмили бобу фаслҳои фанҳои педагогика ва психология, хусусан дар бобати истифодаи усулҳои муосири таълим ва ВТТ дар замони ҳозира мусоидат намояд. Аз маводи рисола омӯзгорони фанҳои педагогика ва психологияи метавонанд дар МТМУ, донишгоҳҳои педагогӣ ва дигар муассисаҳои таълимӣ, инчунин дар раванди ташкили ҷараёни таълим дар асоси ҷорӣ намудани ТИК дар муассисаҳои таълимӣ, дар кори донишкадаи тақмили ихтисоси омӯзгорон истифода бурда шаванд.

8. Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Диссертатсия ва автореферати пешниҳодшуда пурра бо меъёрҳо ва талаботҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат доранд. Интишороти илмӣ муаллиф, ки дар

мачалаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардидаанд, ба талаботи “Низомномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Низомномаи Шурои диссертатсионӣ” ва меъёрҳои Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267, бо тағйиру иловаҳо аз 26.06.2023, №295) пурра ҷавобгӯ мебошад.

Автореферати диссертатсия низ ба Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Бо вучуди ҳамаи ҷиҳатҳои мусбати диссертатсия, дар кори мазкур баъзе камбудихо, ҳолатҳои баҳсталаб, ғалатҳои оморӣ, имлои грамматикӣ ҷой доранд, ки дар байни онҳо ҳолатҳои зеринро метавон номбар кард:

1. Дар боби якуми диссертатсия масъалаҳои назариявии истифодаи технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд, вале таҳлили муқоисавии таҷрибаи кишварҳои пешрафта оид ба оmodасозии омӯзгорони ояндаи фанни биология бо истифода аз технологияҳои рақамӣ метавонад васеътар пешниҳод гардад.

2. Дар қисмати тавсифи модели оmodасозии омӯзгорони ояндаи фанни биология баъзе ҷузъҳои сохтории модел ба таври муфасссал шарҳ дода шудаанд, аммо механизми робитаи байни ҷузъҳои алоҳидаи он ба тавзеҳи бештар ниёз дорад.

3. Дар баъзе саҳифаҳои диссертатсия норасоҳои ҷузъии таҳрирӣ, услубӣ ва имлоӣ мушоҳида мешаванд, ки онҳо хусусияти техникӣ дошта, ба муҳтавои илмӣ ва арзиши амалии таҳқиқот таъсири ҷиддӣ намерасонанд.

Эродҳо ва камбудихои зикршуда, дар маҷмӯъ, аҳамияти назарию амалии таҳқиқотро коста намекунад ва ба муҳтавои кор таъсири манфии зиёд намерасонад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Алиназарова Муҳаббат Раҳматназаровна дар мавзӯи «Методикаи омодазоеи мутахассисони ояндаи биология бо истифода аз технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.10. Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ), 5.3.10.5. Назария ва технологияи таълими биология пешниҳод гардидааст, дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расида, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 – и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси ихтисоси 5.3.10. Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ), 5.3.10.5. Назария ва технологияи таълими биология мебошад.

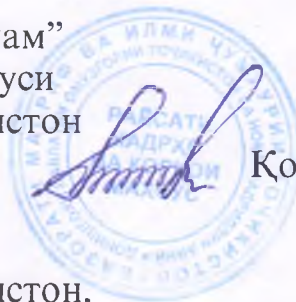
Муқарризи расмӣ:

Номзади илмҳои педагогӣ,
дотсенти кафедраи биологияи умумӣ ва
методикаи таълими биологияи факултети
биологияи ДДОТ ба номи С.Айнӣ:

М. Шарипов

“Имзои Шарипов М.М-ро тасдиқ мекунам”
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон
ба номи Садриддин Айнӣ

Кодирзода С.

03.08.2026

Суроғаи муассиса: 733740, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, хиёбони. Рудакӣ, 121.

тел: +992 (37) 224-13-83;

www.tgpu.tj, E-mail: info@tgpu